

навичок (периферійна інформація), змінює центр вищої нервової системи, приводить до стабільності, здатності коригування, опанування керованістю ситуативними емоціями.

Підсумовуючи розгляд емоційного аспекту фахового мислення музиканта-виконавця, маємо зробити висновки, які будуть спрямовувати подальші міркування відносно специфіки формування виконавської майстерності.

1. Модифікуюча процесуальність емоцій музиканта-виконавця очевидна.

2. Художні емоції, як свідчить повсякденна виконавська практика, завжди мають позитивний емоціональний тонус.

3. Не дивлячись на органічний зв'язок художніх емоцій з ситуаційними, ми констатуємо: діяльне спілкування з музикою є спілкування з великими емоціональними надбаннями Людства; працюючи над музичними творами, ми свідомо, або несвідомо накопичуємо емоціональний досвід багатьох поколінь (в цьому полягає емоціональна цінність різностильового репертуару); стильові особливості кожного композитора відображають його емоціональний-естетичний внутрішній світ, його думки, переживання; скрупульозне відношення до нотного тексту (поряд з інтуїцією) відкриває сферу почуттєвої множинності для репродуктивного збагачення власних емоцій і формування фахового емоційного мислення; на синтезі накопичених (репродуктивних) емоцій формується власний емоціональний тонус творчої особистості, оскільки генетична емоційність асимілює з емоціями надбаними ззовні.

УДК78.071.2:780.647.2

*Валентин ЛІГУС
(Київ, Україна)*

РОЛЬ ВИКОНАВСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ЄВГЕНІ ЧЕРКАЗОВОЇ У РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО АКОРДЕОННОГО МИСТЕЦТВА

Упродовж останніх десятиліть в Україні з'явилося ціле сузір'я талановитих музикантів і творчих колективів, які успішно виступають на Батьківщині та у світі. На сьогодні, найяскраві-

шою репрезентанткою академічного акордеонного напрямку є народна артистка України **ЄВГЕНІЯ ЧЕРКАЗОВА** (нар. 1966 р.) – лауреатка трьох Міжнародних конкурсів, володарка Головного призу та Золотої медалі міжнародного конкурсу *Grand Prix* (Франція). Географія виступів акордеоністки доволі широка: її концерти та майстер-класи успішно проходять як в Україні, так і в різних країнах Європи: Італії, Греції, Франції, Латвії, Німеччині. Виконавиця має державну нагороду Італійської республіки «*Ordine della Stella d'Italia*» за особистий внесок у розвиток культурних зв'язків між країнами. Про світову славу української мисткині свідчить і той факт, що відбиток її руки зберігається в «Музеї відбитків рук найвідоміших акордеоністів світу» в італійському місті Рекоаро Терме.

Дослідник історії українського акордеонного мистецтва В. Марченко справедливо відзначає, що Є. Черказова позиціонує на сцені вишуканий академічний стиль, в якому органічно поєднуються блискуча віртуозність, філігранність штриха, глибокий інтелектуалізм, обумовлений обширними знаннями світової та вітчизняної культурної спадщини, музичних традицій та інновацій, емоційність та динамізм, інспірований гострим відчуттям стрімкого темпу сучасності [3]. Означені характеристики свідчать про високий рівень таланту і професійної майстерності акордеоністки, якій підвладні найскладніші твори різних жанрів, епох і стилів – від бароко до авангарду.

Є. Черказовій належить визначна роль у формуванні, розвитку та популяризації академічного акордеонного репертуару. З «легкої руки» виконавиці уперше на концертній сцені прозвучали твори А. Білошицького, В. Зубицького, А. Кусякова, В. Семенова, відкривши світові оригінальність української сучасної акордеонної творчості. Мисткиня й сама успішно оновлює академічний репертуар для акордеону, створюючи транскрипції клавірних творів бароко, класицизму («ДТК» Й. С. Баха, сонати Д. Скарлатті) та видатних композиторів-романтиків. В. Марченко констатує, що виконавська творчість Є. Черказової охоплює п'ять компакт-дисків, понад 30 її записів зберігаються у фондах українського радіо та телебачення [4, 113].

Творча діяльність Є. Черказової розвивається не лише у сфері сольного виконавства. Акордеоністка також успішно концертує з багатьма українськими музикантами й мистецькими колективами – І. Баттістоном, Г. Нужиою, К. Огневим, К. Полянською, С. Шабалтіною, Національним симфонічним оркестром України, оркестром народних інструментів Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського. У цьому контексті особливої уваги заслуговує багаторічна співпраця Є. Черказової з видатним співаком – народним артистом України К. Огневим (1926–1999). Як стверджує сама акордеоністка, цей досвід виявився для неї безцінним, оскільки відкрив як радість творчої взаємодії з визначним музикантом і особистістю, так і можливість професійного зростання, засвоюючи специфіку акомпанування вокальної музики, феномен «живого подиху, живого голосу» [5, 320].

Ще одним яскравим прикладом співпраці акордеоністки з іншими музикантами є її творчий тандем з віолончелісткою Г. Нужиою. Цей дует, що має назву «*Asteria bis*», репрезентує новий, нетрадиційний тип камерно-інструментального ансамблю в українській музиці. Учасниці дуету творчо експериментують у пошуках розширення звукових можливостей, враховуючи «холодний» тембр акордеона та «живий голос» віолончелі. Обидва інструменти так гармонійно зливаються, що іноді звучання створює ефект різних оркестрових груп чи то й цілого оркестру. Наприклад, слухаючи «Пастораль» Й. С. Баха у виконанні дуету «*Asteria bis*», уявляється звучання струнного квінтету з органом, в «Іспанській народній сюїті» М. де Фалья – партія віолончелі асоціюється з піцикато гітар, а в «Сачидао» С. Цінцадзе акордеон імітує роль ударних інструментів.

Виконавський стиль ансамблю «*Asteria bis*» вирізняється високим рівнем культури та художнім смаком, про що свідчать майстерно втілені на сцені інтерпретації композицій різних епох та стилів: від бароко до сучасних неофольклористичних композицій та естрадної танцювальної музики (твори Й. С. Баха, Е. Блоха, Ф. Крейслера, А. П'яцолли, І. Стравінського, М. де Фалья, С. Цінцадзе). Оскільки нотної літератури для такого унікального складу ансамблю практично немає, Г. Нужа та

Є. Черказова здійснюють перекладення й транскрипції самостійно. У творчому портфоліо дуету «*Asteria bis*» чимало здобутків, зокрема й диплом лауреату I премії Міжнародного конкурсу-фестивалю «*Music World*», що проходив в італійському місті Фівізано (2000). Творчість ансамблю викликає зацікавлення столичних критиків [1; 2] та захоплення публіки.

Серед багатьох творчих проєктів Є. Черказової – камерно-інструментальний квартет «Джерело», що функціонує як творчий колектив Національної філармонії України. Окрім самої акордеоністки, котра є керівницею та натхненницею квартету, до його складу входять відомі виконавці на народних інструментах: В. Відмідський та В. Левицький (дві домри) та О. Олексієнко (кобза-бас). У програмі колективу – перекладення творів академічної музики, обробки фольклорного пісенного і танцювального матеріалу, сучасна оригінальна музика вітчизняних та зарубіжних авторів. Зокрема, спеціально для ансамблю «Джерело» видатний композитор та акордеоніст В. Власов написав композицію «Музика для чотирьох». Важливою складовою виконавської діяльності колективу також є акомпанування вокальної та інструментальної музики. Ансамбль часто виступає з відомими українськими солістами, що, таким чином, сприяє якісному оновленню репертуару та професійному вдосконаленню усіх учасників. Квартет «Джерело» активно концертує в Україні та за її межами (Німеччина, Франція, Грузія), колектив є багаторазовим переможцем престижних міжнародних конкурсів і фестивалів.

Література:

1. Десятерик Д. Дуєт «Астерия»: революція на двоих. *День*. №107. 2003. 24 юня.
2. Іваницька Я. Ното ludens ... у дуєті. *Дзеркало тижня. Україна*. № 23. 2003. 20 червня.
3. Марченко В. Історико-культурні виміри еволюції акордеонного мистецтва в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): дис. ... канд. мистецтвозн.: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Київ, 2017. 210 с.

4. Марченко В. Тенденції розвитку акордеонного виконавського мистецтва України. *Культура і сучасність: альманах*. Київ: Міленіум, 2016. №1. С. 111–115.
5. Юсипей Р. Вільний злет. Кілька штрихів до портрета акордеоністки Євгенії Черказової. *Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): підручник*. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. С. 318–320.

УДК 78.03(477.43/.44)“185/20”

Іван МАРИНІН
(Кам'янець-Подільський, Україна)

**ВПЛИВ ПОЛЬСЬКОГО ЕТНОСУ
НА ФОРМУВАННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ
(кінець ХІХ – початок ХХІ ст.)**

В наукових розвідках істориків, мистецтвознавців, фольклористів традиційної музичної культури Південно-Західного Поділля простежується намагання науковців з'ясувати проблему етнічних взаємовпливів між культурами українців та поляків. Дослідження традиційного музичного інструментарію на теренах України (в тому числі і на Поділлі), Польщі й інших країнах, їх загальнонаціональну приналежність знаходимо у працях Г. Хоткевича [4]. Про «напливовість» польських мелодій в подільській традиційній музиці спостерігаємо в наукових розвідках М. Хая [3]. Проблематика формування етнічного складу на Поділлі та міжетнічні взаємини у сфері традиційно-побутової культури простежується в працях В. Наулка [1].

За результатами перепису 1897 року [2] переконаємося, що на Поділлі українською мовою володіли – 2 445 819 осіб (80,93 %), а польською – 89 158 (2,3 %) [4, 98–101]. Таким чином, найбільшою чисельною етнічною групою на Поділлі варто вважати українців (80,9 %). Натомість, поляки посіли лише третє місце (2,3 %) після євреїв (12,23 %) та росіян (3,27 %)/

Наплив же польського населення по території Поділля був тривалим. Поляки обирали постійне місце проживання у містах